

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja

Druk nr 2251
Warszawa, 29 stycznia 2018 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy - Prawo o stowarzyszeniach.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy panią poseł Paulinę Hennig-Kłoskę.

(-) Kamila Gasiuk-Pihowicz; (-) Paulina Hennig-Kłoska; (-) Michał Jaros; (-) Paweł Kobyliński; (-) Ewa Lieder; (-) Katarzyna Lubnauer; (-) Jerzy Meysztowicz; (-) Monika Rosa; (-) Marek Ruciński; (-) Joanna Scheuring-Wielgus; (-) Joanna Schmidt; (-) Marek Sowa; (-) Elżbieta Sępień; (-) Mirosław Suchoń; (-) Adam Szłapka; (-) Krzysztof Truskolaski; (-) Witold Zembaczyński.

U S T A W A

z dnia ... 2018 roku

o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy - prawo o stowarzyszeniach¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2017 r. poz. 2204) w art. 256:

1) § 1 otrzymuje brzmienie:

„ § 1. Kto, publicznie lub na organizowanych spotkaniach lub wydarzeniach, a także za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, propaguje faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa, wyraża dla niego aprobatę, eksponuje utożsamiane z nim w przeszłości lub obecnie symbole lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”;

2) § 2 otrzymuje brzmienie:

„ § 2. Tej samej karze podlega, kto produkuje, utrwała, sprowadza, nabywa, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1.”;

3) § 3 otrzymuje brzmienie:

„ § 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego określonego w § 1 i § 2, jeżeli dopuścił się tego czynu w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2017 r. poz. 210) w art. 29 ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) rozwiązać stowarzyszenie, jeżeli jego działalność wykazuje rażące lub uporczywe naruszanie prawa albo postanowień statutu.”.

Art. 3 Ustawa wchodzi w życie 14 dni od dnia ogłoszenia.

¹ Niniejszą ustawą zmienia się ustawę z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach oraz ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny.

UZASADNIENIE

Celem nowelizacji jest ułatwienie zwalczania osób i organizacji aprobujących ideologie totalitarne, w szczególności faszystowską. W świetle znaczącego wzrostu aktywności osób o poglądach neofaszystowskich oraz ich organizacji, a także licznych przypadków nieskutecznego ich ścigania i umarzania śledztw w tych sprawach, konieczna wydaje się nowelizacja odpowiednich przepisów.

Przedstawiany projekt nowelizuje Kodeks karny oraz ustawę - prawo o stowarzyszeniach. Celem jest poszerzenie katalogu przesłanek umożliwiających ściganie osób utożsamiających się z ideologią faszystowską oraz ułatwienie delegalizacji stowarzyszeń, które są zaangażowane w promowanie ideologii faszystowskiej.

Po pierwsze, nowelizowane są przepisy kodeksu karnego dotyczące promowania faszyzmu i innych ustrojów totalitarnych - art. 256.

Zmiana brzmienia § 1 ma na celu poszerzenie katalogu czynów, które będą ścigane ze względu na ich rolę w promowaniu ideologii totalitarnych, zwłaszcza faszystowskiej. Przepis w obowiązującym brzmieniu zakłada, że przestępstwo popełnia ten „kto publicznie propaguje faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość”. Przepisy kodeksu karnego pozwalają więc na karanie wyłącznie za „propagowanie”. Jest to więc działalność czynna, której zamiarem jest nakłonienie innych do poparcia dla ideologii totalitarnych, która musi być popełniona w zamiarze bezpośrednim. Na przykład Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 sierpnia 2005 r. (sygnatura akt I KZP 5/02) wskazał, że „propagowanie, w rozumieniu art. 256 kk, oznacza zachowanie polegające na publicznym prezentowaniu faszystowskiego ustroju - w zamiarze przekonania do niego”. Dodatkowo, przepis wymaga, by do „propagowania” dochodziło publicznie. Wątpliwe jest więc, by możliwe było ściganie i skazanie osób, które w mniejszych, nieformalnych grupach bądź na zamkniętych spotkaniach spotykają się i prowadzą działalność, której spoiwem są wyznawane totalitarne poglądy. Nie można zaś wykluczyć, że tego typu spotkania prowadzą do promocji ideologii totalitarnych i indoktrynacji w ich duchu. Takie stanowisko potwierdza doktryna: „Nie wypełnia warunków przestępstwa - propagowanie faszyzmu w zamkniętym gronie, na towarzyskim spotkaniu, seminarium naukowym, w określonej grupie osób...” - nawet jeśli de facto propaguje się tam faszyzm” (Andrzej Marek, komentarz do ustawy Kodeks karny, LEX 2010).

Takie brzmienie przepisu wyklucza ściganie osób zaangażowanych w wydarzenia, inicjatywy, ceremonie czy koncerty, które gromadzą, integrują i wzmacniają ruchy neofaszystowskie i inne aprobujące totalitarne ideologie. Nie jest też sankcjonowane w wystarczający sposób posługiwanie się symboliką nawiązującą do systemów totalitarnych, co ma duże znaczenie przy budowie tożsamości i spójności grup je popierających. Zatem, potrzebna jest nowelizacja przepisu.

Proponowana nowelizacja rozszerza katalog czynów, za które grozi odpowiedzialność karna. Po pierwsze, w nowym brzmieniu przepisu oprócz propagowania faszystowskiego lub innego totalitarne ustrój państwa karze podlega także ten, kto wyraża dla niego aprobatę lub eksponuje utożsamiane z nim w przeszłości lub obecnie symbole. Wyrażanie aprobaty w formie chwaleń lub admiringowania oraz eksponowanie symboli, zarówno tych historycznych, jak i tych, które obecnie wykorzystywane są przez ruchy wspierające systemy totalitarne, nie

było do tej pory w oczywisty sposób poddane sankcji karnej i mogło być ścigane wyłącznie w kontekście "propagowania" faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju. Ze względu na powszechność tego typu zjawisk, które nie zawsze mogły zostać uznane za "propagowanie", a mają jednak duże znaczenie dla wspierania grup akceptujących ustroje totalitarne, przepis należało rozszerzyć.

Dodatkowo, nowelizacja poszerza katalog okoliczności, w których omówione wyżej czynności stanowią przestępstwo. Do tej pory przepis stosowano wyłącznie w przypadku publicznego popełnienia czynu. Nowelizacja poszerza stosowanie przepisu o organizowane spotkania lub wydarzenia oraz o środki komunikacji elektronicznej. Dzięki temu nie pozostaną bezkarne osoby aktywne w nieformalnych grupach bądź pod szyldem stowarzyszeń lub fundacji, które formalnie nie prowadzą sprzecznej z prawem działalności. Nie będą one mogły legalnie, podczas zamkniętych, nieformalnych lub półformalnych spotkań, ceremonii, koncertów i innych typów wspólnej aktywności propagować ustrojów totalitarnych albo posługiwać się ich symbolami w tym celu. Ze względu na postęp technologiczny i powszechne wykorzystywanie kanałów komunikacji takich jak internet w rozpowszechnianiu materiałów i treści o charakterze faszystowskim lub totalitarnym celowe jest też poszerzenie stosowania ustawy na kanały komunikacji elektronicznej. To istotne, ponieważ były przypadki, gdy rozpowszechnianie takich treści w internecie nie było uznawane za "publiczne propagowanie" w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów.

Podsumowując, dzięki zmianom w § 1 trudniejsze będzie dla grup neofaszystowskich i innych wyznających ideologie totalitarne budować wspólną tożsamość, organizować się, rekrutować nowych członków i .

Z § 2 nowelizacja zakłada wykreślenie słów „w celu rozpowszechniania”. Przesłanka ta utrudnia ściganie osób, które gromadzą materiały i treści związane z ideologiami totalitarnymi (flagi, mundury, nalepki, transparenty, etc.) na potrzeby działalności grup nieformalnych lub zarejestrowanych organizacji, których celem jest gromadzenie osób np. o poglądach neofaszystowskich. Usunięcie tej przesłanki utrudni działalność osób bądź grup osób aprobujących ustroje totalitarne, ponieważ nie pozwoli na legalne wykorzystywanie utożsamianych z nimi materiałów nawet, jeżeli nie chciały one prowadzić ich szerokiej dystrybucji. Jednocześnie, odpowiedzialność karną wobec osób wykorzystujących takie materiały bez intencji wspierania, wzmacniania czy propagowania poglądów totalitarnych wyłącza w dalszym ciągu § 3

W § 3 wyłączającym odpowiedzialność karną za czyny wskazane w § 2 następuje zmiana polegająca na rozszerzeniu jego stosowania także na czyny z § 1. Celem jest wyłączenie odpowiedzialności karnej wobec osób, które mogą stanąć przed koniecznością eksponowania symboli utożsamianych z faszyzmem i totalitaryzmem (np. swastyka, flaga III Rzeszy, gest nazistowskiego pozdrowienia „Heil Hitler” oraz „Sieg Heil”, symbol falangi, krzyż celtycki, *Wolfsangel*, symbole runiczne wykorzystywane w III Rzeszy jak runa Sig czy Odał, cyfra 88 etc.) w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej o dowolnej formie.

Po drugie, proponuje się zmianę ustawy - prawo o stowarzyszeniach. W obecnym brzmieniu art. 29 ust. 1 pkt 3 prawa o stowarzyszeniach stanowi, że sąd badający wniosek o rozwiązanie stowarzyszenia może „rozwiązać stowarzyszenie, jeżeli jego działalność wykazuje rażące lub uporczywe naruszanie prawa albo postanowień statutu i nie ma warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutem.” W związku z tym, konieczne do rozwiązania

stowarzyszenia jest kumulatywne spełnienie dwóch przesłanek - działalność rażąco lub uporczywie naruszająca prawo albo statut oraz brak warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutom. Oznacza to, że w praktyce rozwiązanie danego stowarzyszenia jest niezmiernie trudne, nawet jeżeli jest ono zaangażowane w działalność sprzeczną z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, jaką jest odwoływanie się do ideologii faszystwu. W teorii bowiem w przypadku każdego stowarzyszenia można znaleźć przesłanki wskazujące, że istnieją warunki do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutom. Skreślenie słów „i nie ma warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutom” ma na celu umożliwienie sądowi podjęcie szybszej decyzji bez konieczności rozważania drugiej, wątpliwej i trudnej do uzasadnienia przesłanki. Jednocześnie, jeśli sąd będzie zdania, że dane stowarzyszenie może zacząć działać zgodnie z prawem mimo wcześniejszych naruszeń, będzie dalej dysponował narzędziem, by do tego doprowadzić. Niezmieniony pozostaje bowiem art. 29 ust. 3, który stanowi, że „rozpoznając wniosek o rozwiązanie stowarzyszenia, sąd może zobowiązać władze stowarzyszenia do usunięcia nieprawidłowości w określonym terminie i zawiesić postępowanie. W razie bezskutecznego upływu terminu, sąd, na wniosek organu nadzorującego lub z własnej inicjatywy, podejmie zawieszony postępowanie”.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty na które oddziałuje projektowana regulacja

Nowelizacja wpłynie na stowarzyszenia oraz osoby łamiące prawo, w szczególności poprzez zaangażowanie w promocję i propagowanie zakazanych treści o charakterze faszystowskim. Utrudni ona funkcjonowanie osób i grup o poglądach odwołujących się do systemów totalitarnych.

2. Konsultacje społeczne

Projekt nie przeszedł formalnych konsultacji społecznych. Odpowiada jednak na licznie zgłaszane w przestrzeni publicznej postulaty dotyczące ułatwienia karania osób i rozwiązywania organizacji propagujących treści o charakterze faszystowskim i rasistowskim.

3. Wpływ regulacji na dochody i wydatki sektora finansów publicznych

Proponowana zmiana w przepisach nie wpłynie na dochody i wydatki sektora finansów publicznych.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Proponowana zmiana w przepisach nie wpłynie na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.

5. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionów

Proponowana zmiana w przepisach nie wpłynie na sytuację i rozwój regionów.

6. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Proponowana zmiana nie dotyczy przepisów prawa Unii Europejskiej.

Warszawa, 1 lutego 2018 r.

BAS-WAPM-205/18

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Prawo o stowarzyszeniach (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Paulina Henning-Kłoska)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity: Monitor Polski z 2012 r. poz. 32, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

I. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy przewiduje nowelizację art. 256 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2017 r. poz. 2204, ze zm.) oraz art. 29 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2017 r. poz. 210).

Zmiana w ustawie - Kodeks karny dotyczy rozszerzenia karalności propagowania faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa. Zgodnie z projektem karalnością objęte byłoby również propagowanie na organizowanych spotkaniach lub wydarzeniach, a także za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Karalne byłoby także wyrażanie aprobaty dla faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa oraz eksponowanie utożsamianych z nim w przeszłości lub obecnie symboli. Projekt przewiduje jednak wprowadzenie wyłączenia karalności tych czynów, jeżeli popełnione zostaną w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej.

Projekt przewiduje także rozszerzenie zakresu karalności czynów polegających na produkcji, utrwalaniu, sprowadzaniu, nabywaniu, przechowywaniu, posiadaniu, prezentowaniu, przewożeniu lub przesyłaniu druków, nagrań lub innych przedmiotów, zawierających treść propagującą lub aprobującą faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub eksponującą związane z nimi symbole (obecnie czyny te są karalne, jeżeli popełniane są celu rozpowszechniania zakazanych treści).

Zmiana ustawy – Prawo o stowarzyszeniach dotyczy możliwości rozwiązania stowarzyszenia przez sąd. Proponuje się, by sąd mógł, na wniosek organu nadzorującego lub prokuratora, rozwiązać stowarzyszenie, jeżeli jego działalność wykazuje rażące lub uporczywe naruszenie prawa albo postanowień statutu. W aktualnym stanie prawnym możliwość rozwiązania stowarzyszenia uzależniona jest dodatkowo od braku warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutem

Ustawa ma wejść w życie 14 dni od dnia ogłoszenia.

II. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy
Prawo Unii Europejskiej nie reguluje spraw objętych projektem ustawy.

III. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Przepisy projektu ustawy pozostają poza zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.

IV. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Prawo o stowarzyszeniach nie jest objęty zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.

Akceptował:
Dyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Wojciech Arndt

Warszawa, 1 lutego 2018 r.

BAS-WAPM-206/18

Pan Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Prawo o stowarzyszeniach (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Paulina Henning-Kłoska) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projekt ustawy przewiduje nowelizację art. 256 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2017 r. poz. 2204, ze zm.) oraz art. 29 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2017 r. poz. 210).

Zmiana w ustawie - Kodeks karny dotyczy rozszerzenia karalności propagowania faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa. Zgodnie z projektem karalnością objęte byłoby również propagowanie na organizowanych spotkaniach lub wydarzeniach, a także za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Karalne byłoby także wyrażanie aprobaty dla faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa oraz eksponowanie utożsamianych z nim w przeszłości lub obecnie symboli. Projekt przewiduje jednak wprowadzenie wyłączenia karalności tych czynów, jeżeli popełnione zostaną w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej.

Projekt przewiduje także rozszerzenie zakresu karalności czynów polegających na produkcji, utrwalaniu, sprowadzaniu, nabywaniu, przechowywaniu, posiadaniu, prezentowaniu, przewożeniu lub przesyłaniu druków, nagrań lub innych przedmiotów, zawierających treść propagującą lub aprobującą faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub eksponującą związane z nimi symbole (obecnie czyny te są karalne, jeżeli popełniane są w celu rozpowszechniania zakazanych treści).

Zmiana ustawy – Prawo o stowarzyszeniach dotyczy możliwości rozwiązania stowarzyszenia przez sąd. Proponuje się, by sąd mógł, na wniosek organu nadzorującego lub prokuratora, rozwiązać stowarzyszenie, jeżeli jego działalność wykazuje rażące lub uporczywe naruszanie prawa albo postanowień statutu. W aktualnym stanie prawnym możliwość rozwiązania stowarzyszenia uzależniona jest dodatkowo od braku warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutem

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Prawo o stowarzyszeniach **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Akceptował:
Dyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Wojciech Arndt